

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie
z udziałem D.

o ustalenie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym,
chorobowemu i wypadkowemu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 1362/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**2. zasądza od odwołującej się W. B. na rzecz Zakładu
Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami o których mowa
w art. 98 § 1¹ k.p.c., tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie z odwołania W. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie w przedmiocie ustalenie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu, przy udziale

zainteresowanego płatnika składek W. S. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą D. w B., oddalił apelację odwołującą się od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 1 lipca 2021 r., którym oddalono odwołanie.

Odwołująca się W. B. wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości. Wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi, w innym składzie, z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego:

1) art. 22 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 353¹ § 1 k.c., przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że niewykonywaniem świadczenia z umowy o pracę miałyby być wykonywanie świadczenia w zakresie nieistotnym gospodarczo dla przedsiębiorcy, a zatem uznanie, że ustalenie przez Sąd, że zakres wykonywanych przez pracownika czynności nie jest istotny gospodarczo dla pracodawcy skutkuje przyjęciem, że stosunek pracy jest pozorny oraz przez przyjęcie, że ocena Sądu, iż zatrudnienie pracownika jest ekonomicznie nieuzasadniona pozwala na uznanie, że zawarta umowa o pracę miała charakter pozorny; 2) art. 83 § 1 k.c. w zw. art. 300 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zakres czynności wykonywanych przez skarżącą był niewystarczający do uznania, że wykonywała ona umowę o pracę zawartą z przedsiębiorcą, płatnikiem składek, a zatem zawarta umowa o pracę miała być umową pozorną; 3) art. 6 k.c., przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że to po stronie odwołującej się istniał obowiązek wykazania, że wykonywała umowę o pracę, podczas gdy to organ rentowy powinien udowodnić, że umowa o pracę została zawarta dla pozoru, a do takiego udowodnienia nie doszło, ponieważ Sąd jedynie odmówił wiarygodności zeznaniom świadków, a równocześnie nie wyprowadził na podstawie innych dowodów (ZUS ich nie dostarczył) ustalenia, że stosunek pracy zawarty przez ubezpieczoną i płatnika był stosunkiem pozornym; 4) art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.; dalej:

ustawa systemowa), przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że ubezpieczona nie podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność, polegająca na błędnym zastosowaniu przez Sąd przepisów dotyczących kształtowania stosunku pracy i potencjalnej fikcyjności umów o pracę oraz w zakresie ciężaru dowodu. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej polega w ocenie skarżącej na tym, że Sąd Apelacyjny w ramach kontroli instancyjnej poprzestał na odmowie wiarygodności wszystkim dowodom przeprowadzonym w postępowaniu i w konsekwencji uznał, że umowa o pracę zawarta pomiędzy ubezpieczoną a płatnikiem była umową fikcyjną, podczas gdy żaden dowód w postępowaniu nie wykazał, że przedmiotowa umowa była umową pozorną, a tym samym Sąd Apelacyjny wadliwie oznaczył ciężar dowodu w postępowaniu, błędnie zarazem oznaczając skutki braku udowodnienia danych twierdzeń przez stronę. Zawarta umowa o pracę nie była umową pozorną, a część czynności, które nie zostały przez sąd zakwestionowane potwierdza, że stosunek był wykonywany. Fakt zawarcia i wykonywania umowy o pracę nie może zdaniem skarżącej budzić wątpliwości, a tym samym winno to znaleźć odzwierciedlenie w orzeczeniu Sądu Najwyższego, uwzględniającym skargę kasacyjną, ze względu na jej oczywistą zasadność.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za

pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej stwierdzić należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., chociażby z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na "pierwszy rzut oka". Nie jest wystarczające, co zaznaczone zostało w rozważaniach dokonanych wyżej, zastąpienie wywodu prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem, że zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji błędnie zastosował przepisy dotyczące umowy o pracę oraz rozkładu ciężaru dowodu. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W istocie skarżąca de facto polemizuje z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy *meriti*, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306.; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233). Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 393³ § 3 k.p.c.).

Zauważyć jednakże można, że do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może dojść wówczas, gdy zgłoszenie do tego ubezpieczenia

dotyczy osoby, która nie jest pracownikiem, a zatem zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego następuje pod pozorem zatrudnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., III UK 32/06, LEX nr 957422). Nie stanowi podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym dokument nazwany umową o pracę, jeżeli rzeczywisty stosunek prawny nie odpowiada treści art. 22 k.p. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2006 r., I UK 186/05, LEX nr 272575; z dnia 14 września 2006 r., II UK 2/06, LEX nr 1615997; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2022 r., III USK 503/21, LEX nr 3519639). Skutku objętego rzeczywistym zamiarem stron (objęcia ubezpieczeniem) nie wywołuje zawarcie umowy o pracę, której strony stwarzają pozór realizacji przez ubezpieczonego czynności odpowiadających treści art. 22 k.p., czyli wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, za wynagrodzeniem odpowiadającym ilości i jakości świadczonej pracy. Istotne jest, czy pracownik zawierający umowę o pracę, w rzeczywistości pracę taką wykonywał (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 lutego 2010 r., II UK 204/09, LEX nr 590241; z dnia 11 marca 2008 r., II UK 148/07, LEX nr 846577; z dnia 17 czerwca 2008 r., I UK 402/07, OSNP 2009 nr 2122, poz. 297; z dnia 21 maja 2010 r., I UK 43/10, LEX nr 619658; z dnia 21 listopada 2011 r., II UK 69/11, LEX nr 1108830).

W sprawie Sąd Apelacyjny dokonał wszechstronnej oceny dowodów. Szeroko uzasadnił, dlaczego na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego ustalił, że odwołująca się W. B. nie wykonywała czynności na rzecz W. S. w reżimie pracowniczym od 28 października 2019 r. i że zawarta umowa była umową pozorną.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w pozostałym zakresie odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[SOP]

(r.g.)

